

J P Oberholzer: 'n Waardering

D J C van Wyk

Universiteit van Pretoria

Abstract

J P Oberholzer: A tribute

This article pays tribute to Professor J P Oberholzer. He is depicted as a church and cultural leader who enjoys enormous respect and appreciation both inside and outside the Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika. As minister and theologian, Professor Oberholzer served in several influential ecclesiastical offices. His sharp intellect, enormous zeal, and extraordinary ability to judge matters objectively put him above all his contemporaries in the Nederduitsch Hervormde Kerk. As a result he exercised a unique and an enormous influence upon the theological and clerical thought of the Hervormde Kerk and upon the directions it took.

1. 'N UNIEKE GELEENTHEID

Die Nederduitsch Hervormde Kerk het sedert die trek saam met die Voortrekkers uit die Kaap en die vestiging in Transvaal verskeie sterk groeifases beleef. Die eerste sodanige groeitydperk het gestrek vanaf ongeveer 1842 tot by die kerkvereniging van 1885 met die Nederduitse Gereformeerde Kerk. In dié tydperk is agt gemeentes in Transvaal gestig. Soos bekend, het die kerkvereniging die Nederduitsch Her-

---

* Die opdrag van die redakteur ten opsigte van hierdie bydrae vir die Feesbundel by geleentheid van die Fakulteit Teologie (Afd A) se 75-jarige bestaan is duidelik omlin: J P Oberholzer as kerk- en gemeenskapsleier. Sy werk as akademikus word elders in hierdie bundel deur P M Venter behandel. (Dr D J C van Wyk is voorsitter van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika en tydelik-deeltydse dosent in die Departement Godsdiens- en Sendingwetenskap [Afd A], Universiteit van Pretoria. [Redakteur.]

vormde Kerk 'n verpletterende slag toegedien. Nogtans beleef die Hervormde Kerk 'n tweede groeifase met reorganisasie en die stigting van 'n hele groep gemeentes rondom die jaar 1890.

Dan volg die Tweede Vryheidsoorlog met ewe verpletterende gevolge. Die tydperk vanaf ongeveer 1902 tot 1950 was 'n tyd van moeilike heropbou. Hoewel die proses gestrem is deur die rebellie van 1914 en ander heftige politieke skeurings in Afrikanergeledere en ook deur die lot van die armblankedom en die depressie van die dertigerjare, het die Hervormde Kerk tog in dié tyd tot 'n mate 'n bestendige groei beleef. Naas die groei in lidmaattal en die getal gemeentes kom die Fakulteit Teologie in 1917 tot stand en word die eerste predikante van die Nederduitsch Hervormde Kerk selfstandig opgelei.

In die eerste ongeveer 40 jaar ná die Tweede Wêreldoorlog het die Nederduitsch Hervormde Kerk, saam met die land, Afrikanerdom en die ander Afrikaanse kerke 'n fenomenale groei en voorspoed beleef. Die teologiese fakulteit is stewig gevestig, teologiese opleiding het sowel 'n verbreding as verdieping ondergaan, 'n effektiewe kerklike administrasie is op die been gebring en die getal gemeentes en predikante het verdriedubbel.

Vir Bart Oberholzer was dit beskore om in die grootste gedeelte van hierdie unieke tydperk as teoloog en predikant te leef en te werk, die laaste 20 jaar veral ook nog as kerk- en gemeenskapsleier van formaat. In dié unieke tydperk in die Hervormde Kerk se geskiedenis kon hy as uitsonderlik begaafde 'n ewe unieke rol speel. Hy het dié geleentheid benut en 'n bydrae gelewer wat die eer van God en die heil van die kerk gedien het. Daar is nie 'n leiersposisie in die Hervormde Kerk wat hy nie beklee het nie: vanaf Ringsvergaderings, die Kuratorium, die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering tot hoogleraar en dekaan van die Fakulteit Teologie (Afd A), aan die Universiteit van Pretoria. Daarby kon hy 'n prominente rol speel as medewerker aan die tweede vertaling van die Bybel in Afrikaans.

As daar soms gevoel is dat sy invloed as mens in die Nederduitsch Hervormde Kerk vanweë al dié posisies groter is as wat vir die kerk gesond is, dan is dit eenvoudig omdat hy die bekwaamheid daartoe gehad het en in intellek, ewewig, werkkrag en teologiese insig ver bokant dié rondom hom uitgestyg het.

Gedurende die afgelope paar jaar het die bogenoemde sterk groeifase vinnig afgeplat. Saam met die land gaan die Nederduitsch Hervormde Kerk ernstig gebuk onder ekonomiese knelling, terwyl die blanke bevolkingsdeel stagnasie in getalle beleef. Wat die weg van God met hierdie deel van sy kerk in die volgende jare gaan wees, is vir ons menslike blik versluier.

Gedurende die laaste paar jaar het daar van die kant van prof Oberholzer 'n sterkerwordende kritiese klank teenoor bepaalde rigtings in sy eie kerk en onder sy

die mense hoorbaar geword, kritiese klanke wat goed ontleed, wel op 'n veel vroeër stadium reeds daar was, maar nie so eksplisiet uitgespel is nie. Daarop word later meer breedvoerig teruggekom.

2. HOËVELDER IN MURG EN BEEN

Bart Oberholzer se liefde vir en verknogtheid aan die Oos-Transvaalse hoëveld en sy mense bly vir niemand wat hom leer ken, lank 'n geheim nie. Van dié wêrelddeel en sy mense praat hy altyd met nostalgie en deernis.

Hy is op 3 Oktober 1927 gebore op die plaas Straffontein in die distrik Witbank naby Ogies. Van die plaas, sê prof Oberholzer, onthou hy self nie veel nie. Wat hy daarvan weet, is hom vertel. Dat hulle, soos die meeste ander Afrikaners bitter arm was, staan vas. Daarvan getuig die sooihuisie waarin hulle gewoon het, asook die feit dat sy pa vir iemand anders geboer het en sy ma vir 'n Engelsman wat daar naby gewoon het, moes klere maak.

Teen ongeveer 1930 verhuis die gesin na die plaas Cyferfontein naby Trichardt in die Bethaldistrik. Prof Oberholzer vertel:

In watter jaar ons van Straffontein af weg is na Cyferfontein toe, weet ek nie presies nie. Dit moes so teen 1929 of 1930 gewees het, in elk geval nadat ek herstel het van die kinderverlamming wat my gegryp het toe ek nog maar 'n jaar oud was. Daar was iewers 'n sertifikaat, met watter doel weet ek nie, maar daarop was geskrywe 'infantile paralysis'. Wie die dokter was en wat die omstandighede, weet ek nie presies nie. Feit is egter dat ma my weer moes leer loop en dat ek wonderbaarlik herstel het. Die linkervoet het wel 'n buitengewoon hoë brug en is korter as die regtervoet, en die linkerbeen het dunner en korter as die regterbeen gebly. Natuurlik is die linkerbeen dié een wat eerste moeg word en wat in wintertye die eerste tekens gee van rumatiekpyne en 'n lam gevoel. Maar dit kon baie baie erger gewees het. Later jare in Salisbury toe 'n dokter my moes ondersoek met die oog op militêre diens, was sy uitspraak: 'Polio, and that 25 years ago.' Toe die groot polio-epidemie later gekom het, was ek op Boksburg en het ek die kleintjies in die Boksburg-Benoni Hospitaal gesien en met hulle gepraat en vir hulle gebid en dikwels gedink hoeveel stof tot dankbaarheid ek het.

(Oberholzer 1987:1)

Hoewel Cyferfontein vroeër familiegrond was, het 'n groot deel daarvan as gevolg van borgstanery uit die familie se hande geval. Sy pa gaan boer vir 'n oom van hom wat nog 'n deel van die plaas besit het.

Aan Cyferfontein het prof Oberholzer vandag nog goeie herinneringe. Sy vertellings wek herinneringe aan 'n tyd wat in die geskiedenis van die Afrikaner vir goed verby is. Dit is goed om na nog enkeles daarvan te luister:

Ek kan nie aan daardie jare dink sonder om te onthou van die snerpende koue nie. Die winters op die hoëveld is ysig. Dan en wan was daar sneeu. Elke jaar het die ryp môre na môre gekom en alles gevries. Hoëveldseuntjies was hard teen die koue, maar tog onthou ek dit met pyn. In die eerste jare wat ek skool toe is, het ek elke keer by ma kom kla oor hoe koud my bene gekry het. Haar antwoord was eers lang swart kouse, seker eintlik meisieskouse wat my bene heeltemal toegemaak het. Maar die spot by die skool was te veel en dié kouse het na 'n dag of twee liewer tuisgebly. Daarna het ma skaapvelkammassies gemaak, van die enkel af tot onderkant die knie. Hulle was heerlik warm en het baie gehelp, en hulle was uniek. Die ander kinders was eerder jaloers as wat hulle gespot het. Die groot winterprobleem was wat my broers sommer kortweg genoem het brandsiek. So in die familie was 'n meer fatsoenlike naam in omloop, naamlik magor. Dit was die naam vir die swart kringe om die enkels wat gevorm het wanneer in die winter die vel om die enkels begin bars het en dit al moeiliker geword het om die vuil en die stof daar weg te hou. Dit was bitter seer en die waslap het ver van dié plekke af gebly, tot dat ma na 'n aand of twee self dinge ter hand geneem het en met 'n stuk boerseep en 'n mieliestronk die probleem opgelos het. Daar was trane wat niks gehelp het nie en na die tyd is paraffienwas aangesmeer wat tydelik groot verligting gebring het, maar die volgende dag weer meer stof laat aanpak het en gesorg het vir 'n herhaling van die proses. Badkamers het ons nie geken nie. Daar was die skottel waarin ons elke aand moes voete was en so dan en wan ook heeltemal moes bad. Vir besondere geleenthede is die groot sinkbad nadergebring, maar die gewoonte was eintlik dat die seuntjies gereeld moes spruit toe om daar, soos ons gesê het, te gaan swem, wat eintlik beteken het gaan was. Die seep en die handdoek is saam en 'n mens het redelik skoon daarvandaan teruggekom. Maar dit was natuurlik net in die somer. In die winter was bad in die spruite van die hoëveld iets ondenkbaars. Die ys op die water het somtyds die hele dag nie ge-

smelt nie en dit was net die Mapoggers van die stamskool wat onder dwang van die leiers in die winter in daardie spruite moes was en bad.

(Oberholzer 1987:3)

In dié tyd maak hy ook vir die eerste keer kennis met die dood as sy broer, net ouer as hy, sterf. Naas 'n suster het hy drie ouer broers gehad. Van sy herinnering aan sy broer se dood vertel hy op aangrypende wyse:

Seun se dood het my die eerste keer in aanraking gebring met hierdie ander aspek van die menslike lewe. Hy was drie jaar ouer as ek, destyds elf; ek was agt. As derde seun het hy pa se naam gehad, en sy ideaal was om onderwyser te word; maar hy het eendag sy knie gestamp teen 'n skoolbank, daar het bloedvergiftiging gekom en hy is Bethal toe na die hospitaal toe, maar na drie dae het sy lyk teruggekome. Toe mnr Potgieter die dag vir my en Hendrik sê ons moet huis toe gaan en ons begin aanstap, het Hendrik gehuil. Ek het nie verstaan hoekom nie en gevra wat aangaan, en hy het vir my gesê Seun is seker dood, dit is dié dat hulle ons huis toe stuur. Dit was so. Ek onthou sy lyk in die buitekamer. Daar in sy wit kis met plooië op sy voorkop, plooië wat seker deur die pyn kort voor die dood op die jong seun se gesig gegraveer is. Hy was 'n mooi seun. Skraal en fyn van trek. Sy kis was spierwit en die diens was onder die bloekom-bome bokant die huis. Oom Dirkie van Schalkwyk het die diens geleë. Hy was koster in daardie deel van die hoëveld. Ds L M le Roux was ook daar, jong predikant, pas in sy eerste gemeente bevestig. Ek onthou sy warmte en sy vriendelikheid. Hy het die preek gelewer, maar die res is deur oom Dirkie gedoen. Ook die teraardebestelling. Die graf was op die gewone manier: 'n klein graffie binne-in waarin die kis presies gepas het, ysterpale bo-oor en sinkplaat en dan dekgras en dan die grond. Die geluid was verdof, maar ek hoor dit nou nog: die dowwe plof van kluite en grond wat die graf opgevol het en die afskeid finaal gemaak het. Dit was in Augustus 1935.

(Oberholzer 1987:5)

Hy ontvang sy laerskoolopleiding aan 'n tweemanskooltjie op Cyferfontein en gaan ná standaard 6 na die Hoërskool Hoogenhout op Bethal waar hy in 1944 in die eers-teklaas matrikuleer.

Van sy ouers het hy, soos dit algemeen in dié tyd was, sterk aanmoediging ontvang om te leer. Maar hy was self ook leergierig. In die skool het hy alles geniet: lees, skryf, somme, teken en wat daar ook al verder te leer was. In 1944 is hy ook

hoofseun van die Hoërskool Hoogenhout en speel in die skool se eerste rugbyspan, eers as haker, daarna as agsteman.

Die ander belangrike faset uit sy kinderjare waarvan hy sterk herinneringe het, is die kerklike lewe op die Oos-Transvaalse hoëveld. Wat later sy eie lewe so totaal sou vul, het hy van kleins af van Godvresende ouers geleer: om met die Woord van God besig te wees en vir die kerk van die Here te werk. Hy lê openbare geloofs-belydenis af in die Gemeente Trichardt. Oor sy herinneringe aan sy kerklike kinderjare vertel hy:

Vir kerklike koste het naas die deurkollekte die spesiale kollektes en die basaars die nodige ingebring. Selfs nog voor pa diaken geword het, was ma al kollektant in die wyk. So een maal per jaar het sy van die ouderling 'n basaarlys ontvang en dan was dit haar taak om van huis tot huis te ry en vir die kerk te kollekteer. Ek moes soms saamry om die perde vas te hou terwyl ma in die huis is vir die kollekte. Sy het dit graag vir die kerk gedoen, maar dit was nie sonder lyding nie. Daar was een dame wat haar wrewel teen die kerkraad en predikant eintlik nooit opgebruik het nie en elke keer my ma dit in skerp gekruide taal laat hoor het. Op 'n ander plek was die groot beproewing die koffie wat sy moes drink. Vadoeke wat nie skoon gehou en gereeld gekook is nie, het mettertyd 'n reuk ontwikkel en dié reuk het 'n manier gehad om aan die koppies en borde vas te klou en veral wanneer daar iets warmes in so 'n koppie kom, was die reuk daar. Ek het natuurlik ook my deel van lyding gehad. Om daardie paar karperde rustig te hou terwyl ma binne was en gewoonlik ook nog eers moes koffie drink voordat sy met die tiewe of sikspens of in baie rare gevalle 'n halfkroon uit die huis gekom het wat haar op die lys toegestaan is, was geen geringe probleem nie. Die karperde destyds, as ek my reg herinner, was Kwartel en Bruintjie. Kwartel was 'n lieue ou siel, mak en geduldig, maar Bruintjie, Kwartel se dogter was van 'n ander stof-fasie. Sy het maklik geskrik en blykbaar ook goed gesoek om voor te skrik. As ek moet terugdink aan hierdie tyd is daar net een geleentheid waarvan ek iets kan onthou van wat 'n predikant gesê het. Dit was 'n sogenaamde kinderdienste wat op dieselfde tyd as nagmaal plaasgevind het en buite in een van die tente gehou is. Daar het 'n jong dominee, as ek my reg herinner was dit ds L M le Roux, oor die tien meisies met die lampe gepraat. Dit het op my kindergemoed een of ander indruk gemaak. Maar origens onthou ek van die preke se inhoud niks nie. Die gebeurtenisse onthou ek wel. Ek onthou die

sterk weerklank in die ou kerk van Trichardtsfontein en die effense sangstem van die predikante wat dan so in die hoeke en die plafon van die kerk weggegolf het. Ek onthou die weergalmende klank van die skoene van vrouens as hulle ingekom het om te kom sit. Ek onthou die lang temerige sang en die ligte saans in die olielampe waarom die motte gedraai het. Ek onthou ook die nagmaalsviering self waartydens dit vir my altyd 'n rede tot gegriefdheid was dat pa en ma kon gaan eet en ons kinders in die banke moes bly sit. Met ander woorde, ek onthou 'n atmosfeer, 'n gewydheid, dit was 'n belewenis eerder as 'n verstaansproses. Ons voorsanger was oom Coenraad de Lange. Hy het 'n kragtige stem gehad en het goeie hulp ontvang van sy vrou tant An wat gewoonlik so by die tweede noot ingeval en die sang op dreef gekry het. Ons het stadig gesing maar uit volle bors. Ons repertoire was taamlik beperk, maar dit was 'n genot om te sing. Toe later 'n orreltjie sy verskyning gemaak het wat gespeel is deur Pieta van Schalkwyk, die oudste dogter van die bekende skriba van Trichardtsfontein, oom Wit Willem, het ons voorsinger se funksie nie meteens opgehou nie. Vir geruime tyd, ek meen byna tot met sy vroeë dood, het hy saam met die orrel die sang gelei. Predikante was skaars. Trichardtsfontein was nie 'n groot en bloeiende gemeente nie en moes dikwels met 'n konsulent klaarkom. Hierdie deel van die hoëveld was Goddefroywêreld en ek onthou dat ouma Oberholzer met gloed kon praat van ou ds M J Goddefroy en veral dan van sy prediking. Later het Trichardtsfontein onder die bediening van ds Van Belkum gekom. Ek het 'n vae herinnering aan hom uit my kleintyd: 'n ou man met 'n lang baard wat al stadig gestap het. Ek het ook 'n vae herinnering aan ds F J Z Booysen se teenwoordigheid op Trichardtsfontein, maar die eerste predikant wat my werklik getref het, was toe ds L M le Roux op 23 Augustus 1935 op Trichardtsfontein georden is. Hy was 'n geliefde persoon by oud en jonk. Na sy vertrek in 1938 was ons weer vir 'n tyd herderloos totdat ds W M Wolmarans in 1939 op Trichardtsfontein bevestig is. Van sy bevestiging onthou ek iets. Dit was op 'n verhoog buite langs die kerk onder bokseile. Ek onthou dat daar baie mense was en ek onthou spesifiek sy 'ja van ganser harte' wat hy geantwoord het op die vraag wat aan hom gestel is. Gou na sy bevestiging was ek klaar met st 6 en moes ek hoërskool toe, Bethal toe. Daar het ek destyds vir ds Andries Brand ervaar wat op sy wyse ook 'n heel besonderse en geliefde persoon was. My belydenis van geloof het ek gedoen by

ds J A Smit wat toe in 1944 pas predikant op Trichardtsfontein geword het; sy eerste gemeente. Van werklike huisbesoek herinner ek my net een geval en dit moes nog so in 1935 of 1936 gewees het toe ds L M le Roux by ons huisbesoek kom doen het. Ek onthou dit veral goed, nie alleen omdat ons vir hom lief was en ek graag naby hom wou kom nie, maar omdat hy my op 'n stadium tussen sy bene vasgevang het en vir my gevra het om vir hom 'n versie op te sê en ek al my versies weg geskrik het en my arme ma gebloos het en my pa baie verleë was en my ouderling ook en hy begin verskoning maak het dat dit miskien sy skuld is omdat hy nie die Sondagskoolboekies betyds vir ons gebring het nie, en die dominee my toe weer gelos het en ek die res van die dag in die populierbos gaan skuil het. Verder kan ek my nie 'n enkele huisbesoek herinner nie. Ons lidmaatskap van die Kerk destyds en ons beleving van lidmaatskap van die Kerk was nie predikantsentries nie. Die ouderling was by ons baie meer sigbaar en 'n baie sterker leiersfiguur. Maar eintlik was dit die ouerhuis self wat 'n gemeente in die klein was. Die huisgodsdiens wat pa gereeld op Sondag gehou het, het miskien meer vormende invloed op my gehad as die bywoning van die eredienste. Pa het nie baie geleerdheid gehad nie, maar met die bietjie wat hy gehad het, was hy 'n besonder diepsinnige mens wat homself in meeste gesprekke kon handhaaf. Hy het nie baie vlot geles nie, maar dit het met groot erns en toewyding geskied en sy gebede was innig....

(Oberholzer 1987:6)

Naas die liefde vir die Woord en die kerk het hy van sy ouers ook nog 'n ander groot liefde geleer: die liefde vir sy volk. Van heel klein af het hy deel gehad aan die sterk opkomende Afrikanernasionalisme uit dié tyd:

Die Tweede Wêreldoorlog het uitbreek toe ek in st 6 was en daarmee saam die onderlinge spanning tussen Afrikaners en die hoogelaaide emosies wat nou eenmaal in sulke tye na vore kom. Die simboliese ossewatrek van 1938 het ook op Bethal sy invloed gehad. Ek onthou hoedat ons met oom Andries Stoltz se oop vragmotor Bethal toe gery het, 'n hele klomp van ons uit die omgewing, om daar die aankoms van die ossewa te sien en in die feestelikhede te deel. Vir my as 12-jarige kind was dit van groot betekenis en die nasionale Afrikanerskap wat my ouers by my gekweek het, is daardeur verder aangevuur. Albei my ouers het die driejarige oorlog as konsentrasiekampkinders deurlê en is daardeur vir die res van hulle lewe in 'n

bepaalde beskouing bevestig. Albei het die intense armoede van die Transvaalse Afrikaners wat tot die einde toe geveg of tot die einde toe in krygsgevangekampe deurgebring het, aan eie lyf gevoel. Grootoupa Oberholzer was volgens alle getuienis 'n ryk man met 'n groot hoëveldplaas en etlike plase in wat hulle genoem het die Bosveld, maar wat eintlik die middelveld was in die omgewing van die huidige Verena. Grootoupa is tydens die oorlog dood en is begrawe in die Standertonse konsentrasiekamp. Direk na die oorlog het vererwing plaasgevind en ek het self die boeieldokumente gesien by die Meester van die Hooggeregshof. Dit was net die grond sonder 'n bees, skaap of implement. In 'n verklaring van een van die skoonseuns is bevestig dat al die lewende hawe en losgoed tydens die oorlog verlore gegaan het. Met oupa Nel-hulle het dit nie anders gegaan nie. My ouers het dus albei in hul klein kinderjare iets belewe van die voorpoed van die vooroorlogse Transvaalse boere en baie van die na-oorlogse armoede. Ook dit het hulle houding ten opsigte van politieke sake beïnvloed. Oupa Nel sowel as oupa Oberholzer was tradisioneel Sappe, Botha- en Smutsmense, maar pa het al vroeg skeie gebreek sodat ek van huis meer tuis was by die opkomende nasionalisme soos dit verwoord is deur generaal Hertzog. Vir dr Malan was daar in my wêreld min ooghare. Die Ossewa-Brandwag wat in die vroeë veertigerjare goed op dreef gekom het, het my al op hoërskool aangetrek en alhoewel ek nooit werklik aktief betrokke was nie, het ek in hierdie tyd reeds as 'n soort juniorlid van die beweging gegeld. Dit was 'n rare tyd, 'n tyd van onderlinge spanning binne families en tussen families en noudat ek terugkyk, 'n tyd waarin waarskynlik baie mense nie presies geweet het wat die volle implikasies was van die standpunte wat hulle gehuldig het nie. Jy was vir of teen 'n leier, hoewel die besonderhede van die beleid waarvoor of waarteen jy was, nie altyd so duidelik was nie.

(Oberholzer 1987:18)

3. UNIVERSITEITSJARE EN VERDERE AKADEMIESE VORMING

Sy universiteitsopleiding voltooi Oberholzer volledig aan die Universiteit van Pretoria. Aan die einde van 1947 behaal hy die BA-graad, einde 1950 die BD-graad. In 1957 behaal hy aan dieselfde universiteit 'n MA-graad in Semitiese tale met as ver-

handeling: *Die semitiese stam brk.* In 1967 behaal hy die graad DD met lof met 'n proefskrif: *Die kneg van die Here in die Ou Testament.*

Tydens sy studenteloopbaan speel hy in die Universiteit se eerste hokkiespan, hy word voorsitter van die huiskomitee van Voortrekkertehuis in 1950 asook praeses van Van der Hoff Teologiese Vereniging in dieselfde jaar. Daarnaas dien hy as sekretaris van die hoofbestuur van die Afrikaanse Studentebond, as voorsitter van die Afrikaanse Studentebond, UP-tak en ook as lid van die redaksies van *Trek* en *Die Perdeby*.

Hy het heelwat herinneringe aan die wyer situasie in die Hervormde Kerk gedurende die jare veertig. Hoewel op dié tydstip nog nie ernstig nie, herinner prof Oberholzer hom dat daar al in die tyd van wyle ds L E Brandt sterk gevoelens teen die Hollandse faksie in die Hervormde Kerk was. Heelwat van dié spanning het rondom die persoon van wyle prof S P Engelbrecht ontstaan wat sterk pro-Hollandsgesind was. Die Afrikaanse predikante het rondom wyle ds A J G Oosthuizen en die Dreyer-broers gegroep om die Hollandse invloed teen te werk.

Die spanning sou op die spits gedryf word rondom die benoeming van 'n opvolger vir prof J H J A Greyvenstein in Nuwe Testament. Aanvanklik begin wyle ds A J Nolte met nagraadse studie in Nuwe Testament en wyle prof A S Geysers met studie in Kerkgeskiedenis onder prof S P Engelbrecht. Dat Geysers daarna sy studierigting na Nuwe Testament verander, Nolte eenkant toe geskuif word en Geysers, nie-teenstaande ernstige bedenkinge wat onder andere wyle prof H P Wolmarans teen die gehalte van sy proefskrif opper, aangestel word, is deur baie gesien as 'n magsgreep van Engelbrecht om vir Geysers aangestel te kry. Reeds tydens die Algemene Kerkvergadering van 1942 het ernstige politieke stryd en verdeeldheid tussen die Nasionale en die Ossewa-Brandwag en die Sappe gewoed.

In 1945 lei dit, tesame met botsings rondom die aanstelling in Nuwe Testament, tot ernstige konflik tydens die Algemene Kerkvergadering. Die spanning tussen die predikante en die teologiese fakulteit waarna meermale verwys word, het sy oorsprong dus sowel in die botsing tussen persoonlikhede as in politieke verdelinge gehad.

S P Engelbrecht en A S Geysers se ondertekening van die petisie teen die vergroting van die senaat om die Kleurlinge van 'n gemeenskaplike kieserslys verwyder te kry aan die begin van die vyftigerjare, het die gemoedere in die Hervormde Kerk verder teen die Fakulteit Teologie opgeswee. Die verset teen die Fakulteit was egter nie net politiek van aard nie en het ook nie net rondom persone gewentel nie. Daar is geoordeel dat die professore aan die Fakulteit, benewens hulle onwilligheid of onvermoë om hulle met die Afrikaanse nasionale strewe te vereenselwig, 'n verouderde teologie beoefen. Die klimaat is ryp geag vir teologiese vernouing. Dié

---

gedagtes is volgens Oberholzer veral gedra deur studente soos B J Engelbrecht, J P B Venter, C L van den Berg en J D H Smit.

Oberholzer het in 1945 as eertejaarstudent aan die Universiteit gekom en het dus die geleentheid gehad om heelwat van dié gebeure van naby te betrag.

4. PREDIKANT EN WYER KERKLIKE BETROKKENHEID TOT 1973

In die Hervormde Kerk word soms geïnsinueer dat predikante in sinodale diens of professore nie die kerk op grondvlak ken nie, dit selfs nooit geken het nie. Hoe waar of onwaar dié stelling ook al mag wees, van Bart Oberholzer kan dit nie gesê word nie. Na afhandeling van sy BA-BD-studie dien hy vir 20 jaar, vanaf 1951 tot 1971 in verskillende gemeentes van die Nederduitsch Hervormde Kerk.

Sy eerste standplaas was die Salisbury-kombinasie in die destydse Suid-Rhodesië, 'n kombinasie wat bykans die hele oostelike gedeelte van die land beslaan het. Daarna bedien hy agtereenvolgens die gemeentes Boksburg, Middelburg (Transvaal), Rustenburg, Pretoria en Verwoerdburg. Hy dien in dié tyd as skriba van die Ringsvergaderings van Rhodesië, Germiston en Rustenburg.

Hy dien gedurende hierdie jare en ook later onder andere in al die volgende kerklike liggame: Raad vir Jeugwerk, Kuratorium vir die Teologiese Opleiding, Raad vir die Arbeid onder Israel, Raad vir Bybelvertaling, Bestuur van die Predikantevergadering, Proponentseksamenkommissie, Raad vir Kerk en Owerheid, Beheerraad van KITAL, Raad vir Ekumeniese sake, Werkgroep Ekumene, Werkgroep Publikasies en Berigging, Raad van Finansies, Algemene Diakonale Raad, Weeshuisdireksie, Raad van Direkteure van Ons Tuis en Direksie van die HAUM-groep. Hy word verkies tot voorsitter van die Kuratorium, Weeshuisdireksie en Direksie van die HAUM-groep. Hy dien as vise-skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering vanaf 1964 tot 1971. Hy is vise-voorsitter vanaf 1971 en word in 1973 tot voorsitter verkies.

Wie prof Oberholzer ken, weet dat sy teenwoordigheid in 'n liggaam of vergadering nooit net dié van 'n passasier is nie. As hy teenwoordig is, lewer hy 'n bydrae en dan is dié bydrae skerp en indringend. In die lig daarvan kan, hoe moeilik ook al, tog 'n idee gevorm word van die enorme invloed wat sy teenwoordigheid in soveel liggame in die Hervormde Kerk oor soveel jare gehad het.

Terwyl hy met sy predikantswerk in gemeentes besig was, lewer hy aan die begin van die sestigerjare vir die Nederduitsch Hervormde Kerk die basis van twee dokumente van uiterste belang. Die eerste was die konsep van die Hervormde Kerk se rapport aan die Cottesloe-byeenkoms in 1960 wat hy saam met dr C J Mans voorberei het. Hy maak ook daarna op jeugdige leeftyd deel uit van die Hervormde

Kerk se afvaardiging na Cottesloe. Daarnaas berei hy ook die basis voor van die belangrike rapport oor Artikel III van die Kerkwet wat in 1961 voor die Algemene Kerkvergadering dien en aanvaar word.

5. AKADEMIESE LOOPBAAN

Oor J P Oberholzer se akademiese werk as Ou-Testamentikus en Bybelvertaler word in 'n ander bydrae in hierdie uitgawe van *Hervormde Teologiese Studies* gehandel. Hier word volstaan met 'n kort opsomming van enkele biografiese gegewens wat van belang is.

Oor die verloop van sy voorgraadse en nagraadse studies is reeds in 'n vorige paragraaf gehandel.

Sy akademiese loopbaan begin reeds toe hy geleentheid kry om gedurende die jare 1955-1959 as tydelik-deeltydse dosent in Hebreeus aan die Universiteit van Pretoria op te tree. Saam met prof E P Groenewald vestig hy die vak Bybelkunde in 1958. Hy tree in dié vak op as tydelik-deeltydse dosent in 1958 en weer gedurende 1968 tot 1972. Hy neem gedurende 1963 en weer in 1967 ook in die Departement Ou Testament waar tydens siek- en langverlof van wyle prof E S Mulder. Hy word in 1971 aangestel as professor in en hoof van die Departement Ou-Testamentiese Wetenskap aan die Fakulteit Teologie (Afd A).

Hy dien as plaasvervangende dekaan van 1978 af en word in 1987 as dekaan van die Fakulteit Teologie (Afd A) benoem. In dié hoedanigheid het prof Oberholzer die afgelope vyf jaar 'n enorme bydrae gelewer in die reorganisering van die kurrikulum en onderrigmetodes en ook om die Fakulteit in lyn te kry met die Universiteit van Pretoria se rasionaliseringsbeleid en sy strewe na uitnemendheid.

Anders as in die geval van soveel ander kerklike benoemings aan die Universiteit, was daar rondom dié van J P Oberholzer geen stryd of tweedrag nie. Hy was die logiese en eenparige opvolger van wyle prof E S Mulder.

In 1965 is hy deur die Nederduitsch Hervormde Kerk in die Kommissie vir 'n nuwe Afrikaanse Bybelvertaling benoem. Dit word by hom 'n lewenstaak as hy later deur die Hervormde Kerk afgesonder word om hom halftyds aan dié projek te wy. Hy word vise-voorsitter van die Kommissie en die eindredaksie. Hy dien ook as voorsitter van die eindredaksie vir die voortgaande hersiening van die Nuwe Afrikaanse Bybelvertaling. Verder is ook voorsitter van die Bybelgenootskap van Suid-Afrika se kerklike advieskomitee oor Bybelvertaling, asook voorsitter van die Bybelgenootskap se projek 'Nuwe Afrikaanse Vertaling – Verwysingsbybel'.

Naas hersiening van al die Ou-Testamentiese boeke saam met ander vertalers en redaksionele werk aan die hele Bybelvertaling, was prof Oberholzer direk ver-

---

antwoordelik vir die konsepvertaling van die volgende boeke: Levitikus (gedeeltelik), Josua, Konings (gedeeltelik), Kronieke, Esra, Nehemia, Job (gedeeltelik), Psalms (gedeeltelik), Spreuke, Hooglied, Jeremia (gedeeltelik), Esegïel, Amos en Sagaria.

6. TERMYN AS VOORSITTER VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING 1973-1989

Prof Oberholzer is in 1973 tydens die sewe en vyftigste Algemene Kerkvergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika tot voorsitter verkies. Hy sou daarna vier keer herkies word totdat hy met die aanvang van die Algemene Kerkvergadering in 1989 aangekondig het dat hy nie weer verkiesbaar is nie.

Reeds die paar jaar voorafgaande aan 1973 is gekenmerk deur heftige politieke stryd en verdeeldheid nadat die eerste skeure in Afrikanergeleedere werklikheid geword het. Soos altyd, sou die Nederduitsch Hervormde Kerk nie die rimpelings van dié skeuring gespaar bly nie.

Die keuse wat Oberholzer, toe nog in sy hoedanigheid as vise-voorsitter van die Algemene Kerkvergadering, kort tevore met die aanstelling van 'n hoogleraar in Nuwe Testament in 1972 uitgeoefen het, het waarskynlik totaal ten onregte, heelwat mense in die kerk verkeerde afleidings laat maak oor waar sy politieke simpatieë in werklikheid gelê het. Dit is bekend dat hy sy stem ten gunste van dr G M M Pelser uitgebring het. Terwyl dié stem vir hom bloot 'n keuse was ten gunste van die man wat hy beskou het as die beste kandidaat, is dit deur diegene wat toe reeds in verzet teen die Nasionale Party se rigting was, vertolk as 'n aanduiding dat hy dié politieke gevoelens steun. Dit verklaar die teleurstelling wat sommige mense teen hom gekoester het sedert hy na 1982 'n ondersteuner van die Nasionale Party se politieke rigting gebly het. Terselfdertyd het sy stem ten gunste van Pelser die ondersteuners van dr A J G Dreyer die harnas in gejaag omdat ook hulle, net so verkeerdelik, hom verdink het van regse politieke motiewe in sy keuse en optrede.

Hoe dit ook al sy, daar is baie min mense in die Hervormde Kerk wat nie sal saamstem nie dat die termyn van J P Oberholzer as voorsitter van die Algemene Kerkvergadering, wat gehalte in kerkregering betref, 'n hoogtepunt in die Hervormde Kerk se geskiedenis verteenwoordig. Dit was moontlik omdat hy, soos reeds aangetoon, oor deeglike teologiese vorming beskik het. Maar dit was ook moontlik omdat hy 'n paar elementêre reëls wat ongelukkig tog nie altyd so vanselfsprekend in die kerk is nie, nougeset nagekom het. Een daarvan is om altyd deeglik voorbereid na 'n vergadering toe te kom. Daarby het hy, wat styl en aanslag betref, oor die

gawes van skerp oordeel, vinnige en helder insig, nougesette formulering en ondernemingsgees beskik.

Dié gawes het hom in staat gestel om in sy termyn as voorsitter nog verskeie uiters belangrike konsepte te formuleer wat mettertyd amptelike beleidsdokumente van die Nederduitsch Hervormde Kerk geword het: So byvoorbeeld *Die verantwoordelikheid van die burgerlike owerheid* (1983) en *Die taak van die Kerk teenoor die owerheid* (1986).

Saam met prof A G van Aarde het hy die konsep geformuleer wat tot op datum die Hervormde Kerk se standpunt oor die Afrikaner Weerstandsbeweging verteenwoordig. Ná die Algemene Kerkvergadering van 1986 het hy 'n interpretasie van die Hervormde Kerk se besluit in 1979 oor die bywoning van begrafnisdienste deur anderskleuriges geformuleer wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aanvaar is. 'n Herderlike skrywe van 1977, gepubliseer in *Die Hervormer se Nuusbrief* van Januarie 1977 is volledig deur hom geformuleer. Hy was ook die dryfkrag agter die besluit van die Algemene Kerkvergadering in 1976 oor predikante se deelname aan die politiek.

Agter 'n hele verdere reeks kerklike inisiatiewe in die sewentiger- en tagtigerjare was hy die dryfkrag: Die beleidsdokument *Kerk en Wêreld 2000*, KITAL en die KITAL ekumeniese biblioteek, die nuwe kategesehandboeke, die Gemeentelike Evangelisasie Toerustingsprogram (GETP), die diensgroepe, die Sentrum vir Voortgesette Teologiese Toerusting (SVTT) en die jaarlikse Inligtings- en Besprekingsvergaderings.

Al dié inisiatiewe is 'n aanduiding van die enorme invloed wat J P Oberholzer op die kerk se denke en praktyk uitgeoefen het. Onder sy leiding het vergaderings gedissiplineerd verloop. Hy het ook altyd weer 'n vergadering gedwing om by bysake en die oppervlakkige verby te kom en na die essensie van sake te kyk.

7. **TEOLOGIE**

7.1 **Dringende boodskap vir die Hervormde Kerk**

Dit sou onsinnig wees om te pretendeer om 'n man wat nou reeds 40 jaar lank voluit in die akademiese, teologiese en kerklike wêreld leef en werk, se teologie in 'n subparagraaf van een artikel te beskryf.

Maar omdat 'n man soos J P Oberholzer se lewe en werk tog gegrond is in sy persoonlike geloofsoortuigings en sy teologie, mag dit selfs in 'n artikel soos hierdie nie ontbreek nie. Daar is egter ook 'n verdere rede om nie totaal aan sy teologie verby te gaan nie. Juis in sy werk as kerkleier, waaroor dit in hierdie artikel volgens die versoek van die redakteur veral gaan, het daar tydens sy termyn as voorsitter van

die Algemene Kerkvergadering mettertyd 'n paar baie duidelike fasette van sy teologie uitgekristalliseer. Dit het onder andere gestalte gekry in die openingsredes van Algemene Kerkvergaderings wat hy by vyf geleenthede gelewer het. Hoe onbevredigend en onvolledig dus ook al, word hierdie paragraaf oor Oberholzer se teologie beperk tot 'n paar gedagtes na aanleiding van dié openingsredes wat immers telkens 'n baie belangrike moment in die lewe van die Hervormde Kerk en die kerkregering verteenwoordig.

7.2 Prediker van bekering

Om by wyere fasette van sy teologie uit te kom, is dit goed om dadelik die aandag te vestig op een uitstaande moment in elkeen van dié openingsredes: skerp, kragtige bekeringsprediking. In 'n persoonlike onderhoud 'n tyd gelede sê hy: 'Ons Kerk het die etiese aspek van Christenwees verwaarloos.' En in al vyf genoemde openingsredes kom hy met volgehoue, indringende reëlmaat daarop terug. Sy preek in 1976 na aanleiding van Jeremia 23:13-32 sluit die volgende punte in: Valse profete kan nie bekering preek nie, want hulle eie lewens is immoreel; die egtheid van die profetewoord lê in die ooreenstemming tussen wat die profet verkondig en wat die regte verhouding tot God vereis; profete wat in 'n tyd vol onheil en in 'n korrupte samelewing vrede in plaas van onheil verkondig, is valse profete; die ware profet se werk is om op te roep tot bekering, nie om vir God te sê dat Hy aan die volk beskerming verskuldig is nie; 'n kompromis met die kwaad bring ons by die valsheid uit (Oberholzer 1976:48-53).

Hierdie oproep tot bekering het hy telkens gekonkretiseer in die kommer wat by hom leef oor die lewe van sy eie kerk se lidmate en ampsdraers en ook sy eie volk, nou en hier in Suid-Afrika. So handel sy preek in 1979 na aanleiding van Titus 2:11-14 oor die volgende: Het ons in ons eie kerk ons dalk netjies afgegrens teen alle dwaalleer maar geweier om afstand te doen van 'n goddelose lewe? Ons definieer die begrip 'aan elkeen syne' netjies, maar steek vas as daardie 'elkeen' nie jyself, jou eie volk, jou eie groep is nie; met skok ervaar 'n mens dat selfs ampsdraers van die Kerk 'n losbandigheid openbaar wat net by heidene tuishoort; geldgierigheid en gemaksug word as normaal aanvaar (Oberholzer 1979:22-27)

En in 1983 preek hy na aanleiding van Jesaja 30:15 en Kolossense 1:21 en 22 oor die volgende sake: In 'n bedreigde situasie kom daar net redding en krag as daar bekering tot en vertrouwe in God is; in die nuwe mense, dié wat God met Homself deur Jesus Christus versoen het, is daar nie meer plek vir haat, selfsug en selfverheffing bo ander nie (Oberholzer 1983:15).

In 1986 preek hy na aanleiding van 1 Petrus 2:1-17 en sê: Dat ons beswadder word, is waar. Daar word van ons kwaad gepraat asof ons misdadigers is. Die boodskap wat ons ontvang het, sê daar is net een antwoord daarop en dit is 'n voorbeeldige lewe (Oberholzer 1986:15); en in 1989 na aanleiding van Esegïël 33:30-33 en 2 Timoteus 4:1-5 (Oberholzer 1989:3): As prediking oproep tot bekering is, kom daar by ons iets van tereg?

Hierdie aanhoudende bekeringsprediking by Oberholzer is die gevolg van toenemende kommer wat oor baie jare by hom gegroei het, enersyds oor die slordige, selfs bandelose lewenswyse wat hy by baie lidmate en ampsdraers van die kerk merk, maar andersyds ook oor spore van burgerlike godsdiens en volksteologie wat hy bang is om in die Hervormde Kerk en in Hervormde teologie te bemerk. In volgende paragrawe word hierop verder uitgebrei.

7.3 Omvattende teologiese struktuur

Hy was 'n bekeringsprediker. Maar beteken dit 'n terugkeer na die vorm van oppervlakkige bekeringsprediking en moralisme soos ons dit soms in die kerkgeskiedenis ontmoet? Oberholzer (1989:4) antwoord self:

Ek bepleit nie 'n terugkeer na 'n wyse van oordeelsprediking soos dit in vroeë tye gangbaar was nie, maar die kerk kan en mag dit nie ontwyk om openlik en kompromieloos op te roep tot berou en bekering en tot 'n lewe wat pas by die redding wat daar in Christus gekom het nie.

Oberholzer plaas dan sy klem op die lewe, die etiek, die oproep tot bekering tussen die dae van God in verlede en toekoms. Daar is die tye van God en daar is die tyd van die mens. In sy openingsrede in 1979 (Oberholzer 1979:22) behandel hy die struktuur wat in Titus 2:11-15 gevind word. Die verlede en die toekoms word gevul met die dae van God, die hede met 'n lewe, handeling en verwagting van die mens. Die verlede en die toekoms van God bepaal die hede van die mens.

Die oproep tot bekering, die klem op die lewe, is dus nie maar net 'n vorm van moralisme nie. Dit is ingebed in en uitvloeisel van die dae van God. God het gehandel: Hy het verlos – uit Egipte en uit die ballingskap; Hy het sy volk uit die kloue van die dood gered; en in Jesus Christus het Hy ons verlos van ongeregtigheid en tot 'n eiendom vir Hom gereinig, ywerig in goeie werke.

Dié geskiedenis is dus nie net verlede nie. Daar is ook toekoms. Hy kom om die aarde te oordeel. Hy sal die wêreld rig in geregtigheid en die volke met reg. Die reddende genade van God *het* in Jesus Christus verskyn. Maar Hy sal ook *weer* verskyn, as die Heer, die Koning in glans en majesteit.

Tussen die handeling van God in verlede en toekoms, daar lê die tyd, die lewe, die geleentheid, die verantwoordelikheid van die mens. Dit is onmoontlik om te weet van reddende genade wat verskyn *het* en van die heerlikheid van die grote God wat *sal* verskyn en nie self opgevang te word in dié handeling nie.

Mense wat die reddende genade van God ervaar het, doen afstand van 'n goddelose lewe. Vir dié mense het 'n verkeerde houding tot God ondraaglik geword. Die reddende genade van God het verskyn as boeteprediking wat om bekering roep en die bekeerde in 'n nuwe lewe vorm, hom wedergebore laat word om nou met selfbeheersing, opregtheid en godsvrug te lewe. So, sê Oberholzer (1979:22), het die kerk dit deur die eeue bely: Die verlossing het geskied, die eindbeslissing kom en nou is dit die tyd van geloof en lewe, tussen die tye.

Waar dié struktuur skeefgetrek word of waar een of meer elemente ontbreek, verval alles. Sonder die groot daad van God in die verlede, is daar nie 'n nuwe lied nie, sonder die uitsig op die koms van God is daar nie 'n gemeente wat van hoop lewe nie. Sonder die reddende genade van God is dit die goddeloosheid en die wêreldse begeerlikhede wat heers. Sonder die salige hoop is daar maar een bestemming: die dood.

Maar laat dit ook duidelik wees: *Sonder bekering* word die boeteprediking van die reddende genade van God nie gehoor nie. 'n Lewe wat nie ooreenstem met die leer nie, is 'n verwerping van die koms en die wederkoms van Christus. Dit is 'n keuse téén die lewe, 'n keuse vóór die dood.

(Oberholzer 1979:24)

Die kerk mag nooit net na buite afgrens en dwaalleer bestry nie. Hy moet dit altyd net so sterk na binne doen – wat leer betref, maar ook wat lewe betref. Ook daarin bly Oberholzer steeds ewewigtig. En dit is juis as hy by dié faset in sy prediking kom dat hy soms op baie skerp wyse, maar tog altyd op eg profetiese wyse, met sy eie mense praat:

Wat die Nederduitse Hervormde Kerk betref, lê die krisispunt hier. Dit is noodsaaklik dat teenoor die strominge van die tyd die suiwere leer gestel word, maar dit is nie die enigste noodsaaklikheid nie. Die waarheid van die evangelie self spreek 'n oordeel uit oor die Neomarxisme in sy politieke én kerklike verskyningsvorms: Die miskennening van die algenoegsaamheid van die werk van Christus deur diegene wat die bevryding uit die mag van die sonde as van minder of geen belang beskou; die laster teen die Persoon van Christus deur die

verwerping van sy Godheid; die soeke na 'n aardse koninkryk, 'n utopie wat deur menslike magsmiddele gebou moet word, met die minagting van die ewige saligheid as 'n 'pie in the sky'; die vervorming van die leer oor die kerk, sy aard en sy taak, met al die klem op 'n materiële sigbaarheid wat betref sy eenheid, 'n politisering van die diakonaat en 'n negering van die apostolaat; 'n vermetele aantasting van die soewereine God self deur van Hom 'n afgod te wil maak in die vorm van 'n politieke of 'n filosofiese idee – dit alles roep om duidelike stellingname en onbevreesde aankondiging van die straf van God. Dit bly die taak van die kerk van Christus om profeties te getuig teenoor owerhede, ekumeniese liggame, kerke, teoloë en ideoloë hier en dwarsoor die wêreld.

Die kerk is egter nie net boeteprediker wat ander oproep tot bekering en die straf van God afkondig oor almal wat in hulle verset teen die waarheid volhard nie. Die kerk hoor ook die boeteprediking en word tot bekering opgeroep. Is jou leer reg? Wat van jou lewe? Sing jy die nuwe lied dalk net met die lippe?

(Oberholzer 1979:24, 25)

Dit word gaandeweg al duideliker dat Oberholzer ernstige besorgdheid het oor die vraag of die mense van sy kerk, ampsdraers en lidmate ten opsigte van leer en lewe en daarom ook ten opsigte van byvoorbeeld die volkereverhoudingskwessie in Suid-Afrika, die Woord wat ons hoor ook doen en selfs oor die vraag of ons nie die Woord verander om by ons eie begeertes te pas nie. Dié besorgdheid skemer al baie lank deur, soos verder aangetoon sal word. Maar dit het in die jongste tyd sterker omlyning gevind.

So raak hy die volgende sake aan in sy preek tydens die opening van die Algemene Kerkvergadering van 1989: Sowel Esegïël as Timoteus sê dat die reaksie op die Woord wat van God af kom, nie na wense is nie. In Esegïël word gesê dat die mense hoor wat die profeet sê, maar hulle doen nie wat hy sê nie. In Timoteus word gesê dat die Woord verander word om by die hoorders se eie wense te pas. Waar ons by Esegïël te doen het met 'n profetewoord wat nie deur bekering gevolg word nie, sê Oberholzer, het ons in die Timoteusbriëf te doen met 'n doelbewuste vervalsing van die leer. Die motief is in albei gevalle die eie begeertes. Weer eens trek hy dié verkondiging dan deur tot op die grond vir die mense hier en nou:

Soos ek reeds gesê het, ek meen dit is vir u duidelik waarom dit van-aand oor hierdie nugterheid gaan by die opening van ons Algemene Kerkvergadering. Ek wil u vra om hierdie twee Skrifgedeeltes te oorweeg in die lig van die omstandighede wat ons tans beleef, en spesi-

fiek dan die omstandighede binne die kerk. In die eerste plek die woord aan Esegïël, 'hulle hoor wat jy sê maar hulle doen nie wat jy sê nie'. 'n Mens moet telkens tot jou angswekkende ontsteltenis ontdek dat die verkondiging van die evangelie in Suid-Afrika en binne ons kerk oor die eeue wat verby is nog bloedmin effektiwiteit getoon het in dié opsig dat dit werklik verandering bewerk. Intendeel, as 'n mens soms luister na uitsprake, ernstig en ligsinnig, wonder jy of daar ooit iets van die evangelie onder ons tereggekom het. Getroue Bybels-Reformatoriese verkondiging het nie altyd gelei tot lewens wat daarmee ooreenstem nie. Hierdie saak wil ek spesifiek aan u stel, spesifiek binne die Nederduitse Hervormde Kerk, en vir u vra om ernstig na te dink daaroor. As prediking oproep tot bekering is, kom daar by ons iets van tereg?

En dan die ander saak. Het ons werklik sover gekom dat ook ons die gesonde leer nie meer kan verdra nie en dat ons leermeesters soek wat sê wat ons graag wil hoor? Iets wat streef, 'n evangelie wat aangepas is by ons begeertes, ons volkslied, ons kultuur, ons vooroordele, ons haat.

(Oberholzer 1989:3)

Hy spreek hom dan skerp uit oor mense in die Hervormde Kerk wat die politiek van die dag ten alle koste wil insleep in die kerk en die evangelieverkondiging. Waar dit gebeur, word klippe aangebied in plaas van brood en word die bestaan en waarheid van die kerk self onder 'n wolk geplaas. Waar politieke dienstigheid of die eie begeertes vir aardse bedelings die evangelie oorheers, daar is die vryheid vernietig, daar bly oor slawe sonder insig en hoop.

Oberholzer het egter nooit in eensydigheid verval en gevare en probleme net na die politieke terrein verskuif nie. In dieselfde openingsrede in 1989 vervolg hy:

Die bedreiging kom egter nie net van die politieke kant af nie, dit kom ook van morele kant af. Dit is ontsettend hoe morele waardes in die laaste paar dekades verander het en hoe maklik mense van die kerk hulleself geakkommodeer het aan 'n gees van losheid. Dit is of alles maar net ineenstort, asof alle perke vinnig vervaag en verdwyn. Ek bepleit nie 'n terugkeer na 'n wyse van oordeelsprediking soos dit in vroeë tye gangbaar was nie, maar die kerk kan en mag dit nie ontwyk om openlik en kompromieloos op te roep tot berou en bekering en tot 'n lewe wat pas by die redding wat daar in Christus gekom het nie. Die evangeliese nugterheid eis dit van ons dat ons prediking en

ons kerklike werk sal deurdring tot die daaglikse doen en late van elke lidmaat van die kerk.

(Oberholzer 1989:4)

Omgekeerd het die kragtige bekeringsprediking na binne hom, soos reeds uit aanhalings hierbo blyk, nooit van die nugterheid beroof om ook die dwalinge na buite skerp te sien en ewe duidelik te omlyn nie:

Soveel is wel duidelik: daar is magte los in ons samelewing wat op die vernietiging van die evangelie van die versoening uit is. Ons hoor die woord versoening dikwels, maar losgeruk uit sy Bybelse verband, weggekeer van God en verplat tot 'n slagkreet met politieke inhoud. Ons hoor en lees van godsdiens, maar dit is die afwykende godsdiensdienste en verskynsels wat simpatiek en gunstig aan die publiek voorgehou word deur baie media. Ons sien hoe norme wat uit die Skrif self kom, aangesig en belaglik gemaak word: die huwelik, die huislike lewe, die gesin, die deugszaamheid op persoonlike en openbare vlak, die eerbaarheid in die politiek en die ekonomie. Daar was altyd sonde en misbruike, maar dis 'n ander saak as die sonde voorgehou word as die gangbare en as godsdiensverskynsels van hoogs twyfelagtige herkoms en inhoud groot publisiteit begin kry omdat hulle op die drifte en emosies van ontwortelde mense teer. As die eenvoudige evangelie van die gekruisigde en opgestane Christus nie meer genoeg is nie, het die doodsklok begin lui. As hierdie evangelie nie meer deurslaan en gestalte neem in die politiek, die ekonomie en die kultuur van 'n land waarvan die meerderheid van die regeerders en die burgers Christene is nie, is daar ernstige fout – ook fout met die kerke wat in dié land die evangelie van versoening moet verkondig. Kerke, teoloë wat versoening tussen mens en mens verkondig as die oplossing van alle tussen-menslike spanninge, 'n internasionale kerklike vergadering wat die erkenning van en die voorsiening vir die eie aard en identiteit van volkere eers in 'n karikatuur verwing en dan as kettery veroordeel, mag wel die toejuiging ontvang van 'n groot internasionale koor van Marxiste, halfmarxiste, heidene en misleide vromes, maar het daarmee nie die evangelie van versoening gedien nie. Net so, wie die orde in 'n staat wil afbreek, wie met moord en terreur, met intimidasie en angspisgose opereer, is gewoonweg dienaar van Satan, met hoeveel vrome Bybelwoorde so 'n optrede ook al versier word.

(Oberholzer 1983:23, 24)

Opsomming: Dit sou onreg doen om uit hierdie kort oorsig 'n teologiese sisteem aan Oberholzer se werk te wil opdrag. Self glo hy dat elke poging om die ware godsdiens in sisteme te wil vasvang, alreeds 'n vorm van nuwe afgodery is (Oberholzer 1976:49). Daarom word volstaan met 'n paar opmerkings. Oberholzer se werk toon 'n ernstige, ewewigtige omgang met en gehoorsame luister na die Skrif. Die Heilige Skrif is vir ons die bron van openbaring, 'n openbaring egter wat vir ons ontluit word deur die Heilige Gees (Oberholzer 1976:51). In 'n persoonlike onderhoud (1991) sê hy:

Ek besef opnuut dat om die Bybel te lees en te interpreteer, is 'n saak van die hart en die verstand. Die waarheid van die Bybel is nie objektief in dié sin dat dit objektief geleë is in woorde alleen nie. Maar dis ook en veral geleë in die ontvangs van die woorde en die geloof en gehoorsaamheid wat dit wek. Die Bybel is volkome God se Woord en volkome mensewoord.

Die konsekwensies wat dié proses van verkondiging, hoor en geloof vir ons inhou, moet deurgetrek word tot in die alledaagse werklikheid van elke mens se lewe om daar gehoorsaamheid en bekering te werk. Oberholzer se sterk gerigte bekeringsprediking verval nooit in moralisme nie, omdat dit diep gewortel is in die geloof en eie beleving van die groot daad van God in die redding van sy volk Israel en deur Jesus Christus. Dié handeling van God is egter nie net verlede nie. Dis ook toekoms. En wie prof Oberholzer ken en gereeld na hom luister, weet dat die verwagting van God se toekoms by hom lewende werklikheid is. Altyd hoor 'n mens die slotwoorde van sy gebede: En laat u koninkryk spoedig kom!

Tussen die verlede en die toekoms van God se handeling, daar lê die tyd, die geleentheid vir die mens. Maar ook nou is dit God se tyd, die tyd van dié God wat getrig is om genadig te wees. Die opgestane Heer is met ons tot aan die voleinding van die wêreld. Laat ons dit onthou. Laat die ywer vir Christus oor ons heers (Oberholzer 1979:26).

Daarby bly Oberholzer (1976:50) steeds bewus van die dodelike gevaar wat vertroue op enigiets anders, soos byvoorbeeld op die volk, vir die kerk en die geloof kan hê:

Wie dit in sy persoonlike lewe nie te nou neem nie, kan ook nie in sy ampswerk sonder kompromis lewe nie. Wie gehoorsaamheid aan God opsy skuif, moet al sy steun soek in populariteit by die volk. Solidariteit met die volk tot in die sonde toe, maak van die profeet 'n verkondiger van gesigte uit sy eie hart.

'n Laaste aspek waarop die aandag gevestig moet word, is Oberholzer se goed deurdagte riglyne vanuit die Skrif oor die taak van die owerheid en die getuieis van die kerk teenoor die owerheid. Benewens twee beleidsdokumente van die Hervormde Kerk waarna elders verwys word en waarvoor hy volledig in konsep verantwoordelik was, het hy ook telkens in sy openingsredes op dié saak teruggekom:

Die kerk sal by sy lede aandrang om aan die owerhede die verskuldigde eerbied en gehoorsaamheid te bewys, en terselfdertyd die owerheid vermaan om sy taak met vaste hand uit te voer. Die kwaad moet bedwing word en elke mens beskerm word. Dit is 'n ondraaglike gedagte dat daar gebiede in ons land is waar die goeie orde en dissipline nie meer daar is nie.

(Oberholzer 1986:16)

8. VRUG OP SY ARBEID

Onder leiding van professor Oberholzer het ses studente hulle doktorale studies voltooi:

- * A P B Breytenbach (1979), tans professor in en hoof van die Departement Ou-Testamentiese Wetenskap aan die Universiteit van Pretoria.
- * P M Venter (1981), tans professor in Bybelkunde aan dieselfde universiteit.
- * L C Bezuidenhout (1986), voorheen senior lektor in Semitiese tale aan die Universiteit van Pretoria, tans studentepredikant op Stellenbosch.
- * A A da Silva (1987), senior lektor in Semitiese tale aan die Universiteit van Pretoria.
- * F J Boshoff (1992), predikant van Ermelo-Suid.
- * J H Breytenbach (jr) (1992), predikant van Wonderboom-Suid.
- * Een verdere student, W C van Wyk, lektor in Semitiese tale aan die Randse Afrikaanse Universiteit het die doktorale eksamen afgehandel, maar moet nog 'n proefskrif voltooi.

Gedurende sy termyn as voorsitter van die Algemene Kerkvergadering het prof Oberholzer verskeie oorsese besoeke afgelê:

- * In 1976 lê hy 'n kerklike besoek af in Nederland en Berlyn. In Berlyn lewer hy 'n voordrag: *Die Kerk in Suid-Afrika ná Soweto*.
- * In 1978 werk hy mee aan die stigting van die *International Christian Network* in Londen waar hy 'n voordrag lewer: *Some observations on the state of the church in South Africa*.

-
- * Gedurende 1980 bring hy 'n Bybelvertalingsbesoek aan Israel en in 1981 woon hy op uitnodiging van die Israelse regering 'n konferensie oor toerisme in Tel Aviv by.
  - * In 1987 besoek hy, vergesel van sy vrou, die *Schweizerische Institut für Reformationgeschichte* te Zürich en doen uitgebreide navorsing oor die Heidelbergse Kategismus.

Prof Oberholzer het lidmaatskap van 'n wye reeks liggame ontvang, onder andere:

- * Die Ou-Testamentiese Werkgemeenskap van Suid-Afrika.
- * Volle lid van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns.
- * Lewenslid van die FAK en SABRA.
- * Erelid van die Genootskap vir die Handhawing van Afrikaans.
- * Die Hervormde Teologiese Vereniging.
- * Die Kerkhistoriese Genootskap van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika.
- * Die Hermeneutiese Studiegroep in die Fakulteit Teologie (Afd A).

Daarbenewens het hy 'n wye reeks toekennings vir besondere diens op verskeie terreine ontvang:

- * Vir bevordering van die Bybels-Reformatoriese Teologie in Suid-Afrika: Die H C M Fourie Erepennig, 1983.
- * Vir Bybelvertaling: Die oorkonde vir Bybelvertaling van die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns, 1984.
- * Die toekenning vir 'n besondere kultuurprestasie van die FAK, 1984.
- * 'n Sertifikaat van waardering van die Nederduitsch Hervormde Kerk, 1984.
- * 'n Gedenkalbum van waardering van die Nederduitse Gereformeerde Kerk, 1984.
- * Vir diens aan Die Voortrekkers op provinsiale vlak: Die Orde van die Fakkels, 1979, en op nasionale vlak: Die Orde van die Afrikaneros 1986.
- * Van die Staatspresident van die Republiek van Suid-Afrika, die Orde vir Voortreflike Diens, Klas I, Goud, 1988.

9. KULTURELE BYDRAE

Dat prof Oberholzer hom van 'n vroeë stadium in sy loopbaan af skerp begin verset en afgrens het teen elke vorm van burgerlike godsdiens en volksteologie, is nie daaraan te wyte dat hy nie liefde het vir sy eie kultuur of nie erg het aan die bestaansreg en eiesoortigheid van volke en kulture nie. Dan sou sy kritiese houding makliker

negeerbaar gewees het. Nou is die teendeel egter waar. Saam met sy vrou het hy 'n lewenslange bydrae tot die gemeenskaps- en kultuurlewe op elke terrein waar die geleentheid hom voorgedoen het, gelewer.

Die volgende kort opsomming gee 'n aanduiding van die omvattende openbare diens wat hy oor 'n wye terrein gelewer het:

- * *Onderwys*
  - ** Skoolkomitees Boksburg, Middelburg, Rustenburg, Verwoerdburg.
  - ** Skoolraad Rustenburg.
  - ** Onderwyskongres 1969 (Leier van die Studiegroep Gesin, Kerk, Staat en Skool).
  - ** Raad van die RAU 1974-1976.
  - ** Raad van die Technikon Pretoria 1968 tot hede (tans voorsitter).
  - ** Onderwyskomitee van die FAK (ondervoorsitter).

- * *Kultureel*
  - ** Afrikaner Kultuuraksie van Rhodesië (1951-1953).
  - ** FAK lewenslid.
  - ** SABRA lewenslid.
  - ** Die Voortrekkers (Salisbury – kommandant, Boksburg – onderkommandant, Verkennerkommando Hendrik Verwoerd – veldkornet en kapelaan, Vaste komitee vir Reglemente – lid en taaladviseur, Transvaalse Kompetisiekamp – onderkommandant) 1953-1989, met onderbrekings.
  - ** Rapportryers (Boksburg, Rustenburg, Verwoerdburg, Pierneef) 1955-1971, met onderbrekings.

- * *Ander*
  - ** Kapelaan en lid van die kommando's Oosrand, Middelburg, Rustenburg en Irene 1951-1970.
  - ** Advieskomitee vir die Kapelaan-Generaal van die SA Weermag.
  - ** Kerklike Advieskomitee oor Bybelvertaling, Bybelgenootskap van Suid-Afrika (tans voorsitter).

10. KRITIESE SOLIDARITEIT

Uit wat tot dusver geskryf is, blyk 'n hegte solidariteit van J P Oberholzer met die Nederduitsch Hervormde Kerk en sy mense en geskiedenis. Maar daar blyk ook net so 'n hegte solidariteit met sy volk en sy volk se geskiedenis, taal en ander kulturele

uiting. Die uitsonderlike bydrae wat hy, midde-in die volle stròom van die akademiese en kerklike lewe waarin hy gestaan het, in die Voortrekkerbeweging vir die jeug van sy volk gelewer het, bly 'n uitnemende bewys van dié solidariteit. Ongeag sy uitstaande akademiese vermoëns en bydrae was hy nooit eng akademikus nie, maar steeds ook 'n wydbelese, veelsydige kerkman en teoloog. 'n Oorsig oor sy publikasies toon sy wye belangstellingsveld aan, veral op die terrein van die kerkgeskiedenis en die Afrikaner se kultuurgeskiedenis. Maar dan moet dié solidariteit dadelik gekwalifiseer word as 'n kritiese solidariteit, wat veral in die laaste paar jaar dringender, skerper geword het.

Die Nederduitsch Hervormde Kerk se teologiese tradisie, so sê hy tydens 'n onderhoud in Junie 1991, is dié van die Nederlandse midde-ortodoksie. Dit is 'n teologie wat vir die Skrif en sy uitleg die eerste plek inruim. Die Hervormde Kerk het altyd 'n gematigde teologie beoefen, nooit ekstreem na enige kant toe nie. Hy sê hy het steeds die Nederduitsch Hervormde Kerk se verset teen die Marxisties-gekleurde ekumeniese teologie gesteun. Hy was en is deel van dié verset en is nie daarvoor spyt of skaam nie.

Wat hom egter wel hinder, is die indruk wat hy het dat die Hervormde Kerk, veral onder leiding van wyle dr A J G Oosthuizen, in 'n hoek gaan staan het waar hy teologies nie tuis is nie, 'n staanplek in die teologie wat baie na aan 'n vorm van burgerlike godsdiens kom. Dié indruk kry hy onder andere uit die neiging wat hy in die Hervormde Kerk bespeur om nie Bybels-teologies oor Artikel III van die Kerkwet te wil praat nie. In plaas daarvan het die gesprek rondom Artikel III die afgelope jare net al meer emosioneel geword. Prof Oberholzer (1991) herhaal:

Ons het die etiese aspek van Christen-wees verwaarloos. Dit blyk nie net uit 'n slordige lewenswandel nie, maar ook uit die houding van ampsdraers en lidmate teenoor gekleurdes en politieke opponente. Ek voel my steeds solidêr met die ou Voortrekkers se ideale. Maar daar het vandag iets fanaties bygekom en 'n stuk menslikheid het verdwyn. Dit bemoeilik die verdediging van ons integriteit.

Dit pla hom en ook die feit dat politieke verskille in die Hervormde Kerk so skerp word. Dit word aanhoudend weerspieël deur briefwisseling in *Die Hervormer*.

Prof Oberholzer sê hy het in dieselfde verband ook bekommernis oor sekere nuanses in die verbondsteologie binne die Nederduitsch Hervormde Kerk. Dit word binne dié kerk net so 'n sterk sisteem soos dié van Abraham Kuyper. Daar is 'n te maklike oorgang van die kerk na die volk. Hy hoop dat sy pessimisme ongegrond is. En hy glo dit sal so wees as die Nederduitsch Hervormde Kerk daaraan bly vashou om kerk van Jesus Christus te wees en voluit teologie te beoefen. Want dan is dit die evangelie wat die gang van die kerk en die geskiedenis bepaal.

Dat hierdie skerperwordende kritiese klanke tot vervreemding van heelwat eertydse vriende en geesgenote gelei het, is waar. Wat egter nie waar is nie, is die verwyt wat soms teen Oberholzer gemaak word dat dié kritiese klanke te wyte is aan verandering in oortuiging wat by hom ingetree het. Dat dit tans sterker omylning vind as vroeër, is waar. Maar reeds so ver terug as in 1969 skryf hy:

Samevattend kan ons dus stel dat die Hervormde Kerk in sy amptelike uitsprake en optrede van die afgelope dekade sy solidariteit met die Afrikanervolk op staatkundig-kulturele vlak gehandhaaf het. Waar hy onder die ou Zuid-Afrikaanse Republiek 'n medevegter was vir staatkundige onafhanklikheid, het hy in die laaste jare op beskeie wyse deelgeneem aan 'n stryd om die staatkundige en kulturele voortbestaan van die Afrikanervolk in ooreenstemming met sy historiese weg tot hiertoe. Die vordering van die kerk op die gebied van die sending en sy deelname aan immigrasie-arbeid het hiertoe indirek bygedra.

Die proses van die here Geysers en Naudé teen prof A D Pont en die afloop daarvan het 'n diepgaande indruk gemaak op talle lidmate van die Kerk en onder andere bygedra tot 'n bepaalde terughoudendheid ten opsigte van politiek-kulturele aktiwiteite. Die metodes van bestryding van ideologiese en politieke sowel as teologiese gevare het hierdeur sterk in gedrang gekom. Gepaard daarmee het gegaan 'n aksentverskuiwing en aksentverskille binne die heersende politieke party, hoofsaaklik aangevuur deur sektore van die openbare pers. Tekens van politieke verdeeldheid en die beweerde betrokkenheid van sommige ampsdraers daarby het die vraag oor die verhouding van die Kerk en sy ampsdraers tot die politieke aktiwiteite van die dag op die voorgrond gestel. Omstrede uitsprake en optrede van lede en ampsdraers van die Kerk wat in die pers so vertolk is dat die Kerk vereenselwig is met partypolitieke groeperinge, het 'n teregwysing aan die pers en die verwerping van sodanige vereenselwiging van die kant van die Algemene Kommissie meegebring.

(Oberholzer 1969:225)

11. 'N WAARDERING

By wat reeds in die gang van hierdie artikel gestel is, hoef nie veel meer gevoeg te word nie. Prof J P Oberholzer het in die Hervormde Kerk, sy volk en die gemeenskappe waar hy en sy gesin geleef het, uitstekende diens gelewer.

Hy het 'n eerbare lewe in verantwoordelikheid teenoor God, sy gesin en sy medemens gelei. In sy optrede is hy beheersd en netjies. Vuil taal, growwe en lig-sinnige grappe en praatjies kom nooit uit sy mond nie. Oppervlakkigheid bestaan nie in sy karakter of sy werk nie. Sy studie, woorde en gedagtes dra altyd die teken van diepte en gewig. Inhoudelik en taalkundig is dit nooit nodig om sy skryfwerk te redigeer of na te sien nie. Dit is versorg en netjies. Wat hy sê of skryf, sê en skryf hy bondig en afgemeet. Hy ken nie 'n omhaal van woorde nie. Daarom probeer 'n mens tevergeefs om wat hy geskryf het, te verkort. Hy formuleer finaal en afgerond.

Hy geniet dit om sy vriende te onthaal. Dan is hy joviaal en royaal. As hy werk, is hy ernstig, afgemeet en beslis. Wie van hom wil verskil, moet weet waarvan hy praat. In so 'n situasie kon sy stug reaksies menige gespreksopponent of student met groot ongemak en verleentheid laat.

Sels op hierdie stadium van sy lewe is sy energie en ondernemingsgees nie gedemp nie. Soos sy emeritaatsaanvaarding begin naderkom het, het hy van nuuts af begin werk aan die vervulling van verdere groot ideale. Hy is die brein- en stukrag agter die oprigting, vestiging en uitbouing van die Didache Instituut te Hammanskraal in diens van verbreding en verdieping van Bybelse en teologiese kennis.

Die Nederduitsch Hervormde Kerk betuig langs hierdie weg sy diepe dankbaarheid teenoor die Heer van die kerk vir die lewe en werk van prof J P Oberholzer; so ook vir die stil en beskeie krag aan sy sy, mev Jienie Oberholzer, dogter van Henning Johannes Visser en Anna Maria Pistorius, met wie hy op 12 Julie 1952 getroud is; so ook vir hulle kinders: Annemarie wat getroud is met Bogart Krieg en hulle twee dogters; Kotie wat getroud is met ds Hendrik Odendaal en hulle twee seuns; Klasie en sy twee seuns. Mag God u verder en tot by die einde heerlike seëninge skenk en dan u inspanning en stryd bekroon met die ewige lewe.

12. PUBLIKASIES

Prof Oberholzer het tot op datum op 'n omvangryke skaal gepubliseer, veral in die vorm van 'n groot verskeidenheid artikels in boeke, tydskrifte en koerante. Sy publikasies strek oor 'n geweldige wye terrein, vanaf sy primêre vakgebied, die Ou Testament, oor die wye teologiese terrein tot by, soos reeds aangetoon, die Suid-Afrikaanse geskiedenis.

(a) In die eerste plek word 'n oorsig gebied oor die wye reeks artikels in tydskrifte van die Nederduitsch Hervormde Kerk:

(i) *Hervormde Teologiese Studies*

Die skepping van die mens as beeld van God in die Ou Testament, filologies beskou – 'n voordrag. *HTS* 14/2 & 3 (1959).

Boekbesprekings: *Die Religion in Geschichte und Gegenwart* (RGG), 3. *HTS* 14/2 & 3 (1959).

Die apostolaat van die kerk in hierdie tyd ten opsigte van binne- en buiteland. *HTS* 16/3 (1960).

Die Ou-Testamentiese getuienis aangaande die nederdaling van Christus na die hel. *HTS* 17/2, 3 & 4 (1961).

Christusverkondiging en die Ou Testament. *HTS* 19/1 & 2 (1963).

Boekbespreking: H A Brongers, *De Josefsgechiedenis bij Joden, Christenen en Mohammedanen*. *HTS* 19/1 & 2 (1963).

Die 'Kneg van Jahwe' in Deutero-Jesaja. *HTS* 22/4 (1966).

Die kerk in die staatkundig-kulturele vlak van die volkslewe. *HTS* 25/3 & 4 (1969).

Dábár in die Wysheidsboeke. *HTS* 26/1 & 2 (1970).

Die boek Prediker: 'n Smartkreet om die gevalle mens. *HTS* 27/1 & 2 (1971).

Die epifanie in die Ou Testament en sy konsekwensies vir die teologie. *HTS* 30/1 & 2 (1974).

Eksegese en prediking. *HTS* 30/3 & 4 (1974).

Prof dr B J Engelbrecht, hoogleraar vir 25 jaar – geskryf namens die redaksie. *HTS* 32/3 & 4 (1976).

Die soeke na 'n Bybelse teologie. *HTS* 32/3 & 4 (1976).

Is there a future for the World Council of Churches? *HTS* 33/1 & 2 (1977).

Voorwoord namens die redaksie – P S Dreyer: Jubileumnommer. *HTS* 34/3 (1978).

Die God van die hemel. *HTS* 34/3 (1978).

Voorwoord namens die redaksie. F J van Zyl gedenknommer. *HTS* 34/4 (1978).

Die opskrifte van die Profeteboeke, I. *HTS* 34/4 (1978).

Boekbespreking: *Het Oude Testament in zes Nederlandse vertalingen*. *HTS* 36/1 & 2 (1980).

Vyftig jaar kerk, teologie en universiteit. *HTS* 37/3 (1981).

Die Afrikaanse Bybelvertaling 1983 – enkele aantekeninge. *HTS* 40/1 (1984).

Die verantwoordelikheid van die burgerlike owerheid. *HTS* 40/4 (1984).

Die taak van die kerk teenoor die owerheid. *HTS* 41/1 (1985).

Die opskrifte van die Profeteboeke, II. *HTS* 41/2 (1985).

Die universiteit en die goeie lewensorde. *HTS* 42/1 (1986).

- Twee belangrike Nederlandse teksuitgawes van die Heidelbergse Kategismus: 'n Vergelyking tussen die Middelburg-tekst van 1611 en die Dordrecht-tekst van 1725. *HTS* 42/3 (1986).
- Die Heidelbergse Kategismus in Afrikaans: 'n Eerste blik op die eerste halfeeu. *HTS* 43/1 & 2 (1987).
- Boekbespreking: Coertzen, P 1988. *Die Hugenote in Suid-Afrika: Hulle koms, vestiging en invloed (1886-1988)*. *HTS* 44/1 (1988).
- Opmerkings oor die teologie van Psalm 106. *HTS* 44/2 (1988).
- Barend Jacobus Engelbrecht – 'n Oorsig en waardering. *HTS* 44/2 (1988).
- Boekbespreking: Potgieter, P C 1988. *Voorberei en toegerus*. *HTS* 44/3 (1988).
- Voorwoord – Hierdie aflewering van die *HTS* word opgedra aan Prof dr F J van Zyl by die herdenking van sy 50ste jaar as *Verbi Dei Minister*. *HTS* 45/2 (1989).
- Teologie as wetenskap: Aantekeninge van buite die sistematiese teologie. *HTS* 45/2 (1989).
- Die Heidelbergse Kategismus in sy eerste jare. *HTS* 45/3 (1989).
- Ou-Testamentiese perspektiewe op die definisie van die prediking. *HTS* 46/4 (1990).

(ii) *Die Hervormer*

- Oordenking: Alles bet sy bepaalde uur.... Prediker 3. 42/10 (1952).
- Rhodesië – Ring vergader te Salisbury op 27 Maart. 43/12 (1953).
- Germiston – Ring vergader te Springs op 17 Mei. 47/1 (1956).
- Die Kerk in Rhodesië. 50/6 (1959).
- 'Ver bo Korale' – Bybelse Dagboekie se verskyning. 51/8 (1960).
- Rustenburg – Ring vergader te Marikana op 3 Junie. 52/1 (1961).
- Jeugrubriek – 'Wie ore het'.... (Lesing by Jeugkongres). 52/2 (1961).
- Rustenburg – Ring vergader te Rustenburg op 6 Junie. 53/1 (1962).
- Almanak-korreksie: Die korrespondent met buitelandse kerke is ds P M Smith en nie dr A J G Dreyer nie. 56/2 (1965).
- Vrouerubriek. Voedsel en drank by die Israeliete. 56/7 (1965).
- S P Engelbrecht Museum ingesluit by die Republiekfeesuitstalling. 57/2 (1966).
- Skrifverklaring – Die skepping Gen 1:1-2 (word vervolg). 59/6 (1968).
- Skrifverklaring – Die skepping (word vervolg). 59/7 (1968).
- Die Wêreldraad van Kerke en geweld. 59/7 (1968).
- Skrifverklaring – Die skepping (word vervolg). Gen 1:2. 59/8 (1968).
- Skrifverklaring – Die skepping. Slot. 60/6 (1969).
- Die Bybel – Die boodskap van die boek Genesis (word vervolg). 61/1 (1970).
- Die boodskap van die boek Genesis. Die verbond (slot). 61/2 (1970).

- Ons huldig die nagedagtenis van Herman Fourie. 61/5 (1970).
Skrifverklaring – Hosea 1:1 (vervolg reeks). 61/11 (1971).
Skrifverklaring – Hosea 1:2-9 (word vervolg). 61/12 (1971).
Skrifverklaring. Hosea 10:9-15 (vervolg). 63/10 (1973).
Skrifverklaring. Hosea 11:1-7. 63/11 (1973).
Algemene Kerkvergadering – die 58ste openingsrede. 67/4 (1976).
God is 'n toevlug en beskerming. 67/12 (1977).
Persoonderhoud in Wes-Duitsland – Stemme uit Wes-Duitsland. 67/12 (1977).
Ons verhouding met die Nederlandse Hervormde Kerk. 68/1 (1977).
'n Antwoord aan Nederlandse Hervormde Kerk. 70/2 (1978).
Teenvoeter vir Wêreldraad – 'n Weergawe uit 'n reeks vrae wat die redaksie van *Die Hervormer* aan prof Oberholzer gestel het na die stigtingsbyeenkoms van *International Christian network* wat hy in Londen bygewoon het. 73/6 (1978).
Ernstige en duidelike taal – Groeteboodskap deur prof Oberholzer namens die NH Kerk oorgedra aan die Sinode van die NG Kerk te Bloemfontein. 70/9 (1978).
Ons keuse is duidelik. 70/12 (1979).
Kragtige oproep tot bekering en verootmoediging. 71/3 (1979).
Kerk van Christus in elke situasie – Redaksioneel. 71/10 (1980).
Perspektief op ons knelpunte – Gedagtes uitgespreek deur prof Oberholzer na aanleiding van bepaalde vrae aan hom gestel deur *Die Hervormer* tydens 'n onderhoud in Pretoria. 73/1 (1981).
Vrou is volwaardig lidmaat. 73/10 (1982).
UP se teologiese fakulteit. 74/6 (1982).
Redaksioneel – Bly staan in die geloof. Openingsrede van prof J P Oberholzer tydens die 60ste Algemene Kerkvergadering in Pretoria. 75/3 (1983).
Binnkort weer Bybelfees. 75/5 (1983).
Bybelvertaling in herinnering. 75/9 (1983).
'n Nuwejaarsgroet: Gaan so voort! 75/10 (1984).
Die nou en die hierna van die kerk se joernalistiek. 76/3 (1984).
Diakonale rubriek: Simptoom van oorlewing in die kerk. 76/4 (1984).
Totale besorgdheid tot dissipelskap moet ons prioriteite bepaal – Redaksioneel. 77/10 (1985).
Kerkhervorming en kerkvereniging. 77/9 (1985).
Kerk staan of val nie met Artikel III – Redaksioneel. 78/7 (1986).
Die oortuiging van die kerk nie 'n partypolitieke keuse – Redaksioneel. 78/9 (1986).
Hieraan kan ons ons eie optrede toets rondom Artikel III. 78/10 (1987).

-
- Ons verwerp sowel die ekumenies-politieke teologie as 'n apartheidsteologie. 79/6 (1987).
- Die Dias-vaart, die Hugenote en die Trek. 79/12 (1988).
- Regmatige en onregmatige verwagtings van die owerheid. 80/5 (1988).
- Casper Hendrik Rautenbach. 80/7 (1988).
- Geloftedag – verpligting en voorreg. 80/9 (1988).
- Dink aan julle voorgangers: Barend Gemser: Groot geleerde, fyn mens. 81/8 (1989).
- Daar is bekering nodig. 82/11 (1990).
- Lede van die Fakulteit is een met ander ampsdraers – kommentaar deur prof Oberholzer na aanleiding van 'n artikel deur prof G M M Pelsler in die *HTS* oor die Bybel aan die universiteit en in die kerk. 83/1 (1990).
- Vorming van gesindhede nie so maklik nie – 'n kort voordrag deur prof Oberholzer gelewer oor ampssetiek. 83/8 (1990).
- Kerk kry invloed deur samesnoering van kragte. 83/15 (1990).
- Waar staan ons? 84/19 (1991).

(iii) *Die Almanak en Bybelse Dagboek*

- Suid-Rhodesië land van belofte. 1955.
- Bybelse Dagboek. 1966-1967.
- Wyle dr C J Mans en prof S P Engelbrecht. 1977.
- Prof B J Engelbrecht – lewe en hulde. 1977.
- Huldeblyk aan prof dr S P Engelbrecht, uitgespreek by sy begrafnis. 1978
- Die interkerklike konferensie oor kerk en sosiale geregtigheid, 1979. 1980.
- Die Bybel in Afrikaans. 1984.
- Lewensketse; ampsdraers en lidmate: Prof dr A van Selms. 1985.
- 'n Eeu en sy statistiek. 1986.
- Afskeid van mnr A B van N Herbst. 1986.
- Die Franse Hugenote – deel van ons geskiedenis en ons gees. 1988.
- Lewensketse ampsdraers en lidmate: Ouderling Jan Oelofse. 1988.
- Lewensketse ampsdraers en lidmate: Ouderling Klasie van Rensburg. 1989.
- Lewensketse ampsdraers en lidmate: Irene Theresa Smit. 1990.

(iv) *Die Christelike Vrou*

- Sondagskool sonder beloning. 20/2 (1962).
- Voedsel en drank by die Israeliete. 20/4 (1963).
- 'n Hervorming in die sewende eeu voor Christus. 21/1 (1963).
- Oordenking: Josua 7. 26/9 (1968).

Die vrou in die Spreukeboek. 28/4 (1971)
Om te luister is om barmhartig te wees. 32/8 (1975).
Sy einde het gekom...wyle ds P J J Venter. 34/1 (1975).
Die kerk en menseverhoudings. 40/3 (1984).

(v) *Jaarboek van die NHSV*

Voorwoord. 1970-1971.

Groeteboodskap deur prof dr J P Oberholzer, Voorsitter van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering. 1972-1973.

Wydingsrede. 1974-1975.

Groeteboodskap van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering deur prof dr J P Oberholzer. 1974-1975.

Kommunikasie in die kerk. 1981-1983.

Die Franse Hugenate. 1985-1988.

Ver bo korale I. Desember 1960.

(vi) *Van der Hoff Jaarblad*

Die etiek in die Spreukeboek. 1970.

Die gewetenskousule en die imperialisme van 'n ideologie. 1973.

Die *Programme to combat racism*. 1975.

(vii) *HSV-Blad*

Psalm 23. 1975.

(b) Vervolgens word 'n oorsig gebied oor 'n reeks artikels en redaksionele werk wat in diverse publikasies, boeke en tydskrifte verskyn het.

Geografiese terme in die Rigtersboek en hulle vertaling. OTWSA 2. 1959.

Ester. *Bybel met Verklarende Aantekeninge*. 1959.

The 'ibrim in 1 Samuel. OTWSA 3. 1960.

Bybelse oudheidkunde in *Bybelse aardrykskunde, oudheidkunde en opgrawings*. 1965.

The claim to authority, a style form. OTWSA 10. 1967.

Na vyftig jaar I. 1917-1930 in *Gedenkalbum van die Teologiese Fakulteit 1917-1967*.

Josef in Egipte tot die dood van Moses in *Openbaringsgeskiedenis*. 1970.

What is man...? *De Fructu Oris Sui*. E J Brill, Leiden. 1971.

Oudheidkunde in *Bybelse aardrykskunde, oudheidkunde en opgrawings*, 2de uitgebreide hersiene druk. 1972.

-
- Die gewetenskousule in *Rondom die gewetenskousule*. HAUM. 1975.
- Hat der Weltkirchenrat eine Zukunft? in *Kirche muss Kirche bleiben*, Seewald Verlag. Stuttgart. 1979.
- Die hermeneutiek en die burgerlike godsdiens in *Die kerk in die wêreld*. HAUM. 1982.
- Tyd en omstandighede, metode en Skrifbeskouing in 'n blik op die 1933-vertaling. *Skrif en Kerk* 5/1. 1984.
- Eiename in die Nuwe Afrikaanse Bybelvertaling. *Deo Gloria*. 1984.
- The text of Ex 20, 22, 23. *Journal of North-West Semitic Languages* 12. 1986.
- Die Heidelbergse Kategismus in vier teksuitgawes, met inleiding en teksvergelyking*. KITAL. 1986.
- Die weergawe van die Godsnaam met 'Here' in die Nuwe Afrikaanse Bybelvertaling, in *In mensetaal oor God se Woord*. Kaapstad: Lux Verbi. 1988.
- Esegiël. *Verklarende Bybel*. 1989.
- Maleagi. *Verklarende Bybel*. 1989.
- Die boodskap van die boek Genesis in *Ken jy die Bybel – sy boodskap*. HAUM. s a.
- Josef – Tog deur die woestyn II (lesse 15-20), in *Openbaringsgeskiedenis Ou Testament, Deel 1. Standaard 6*.

Kerkgeskiedenis en biografie

- Dr H C M Fourie, *SA Biografiese Woordeboek, I*. 1969.
- Dr H C M Fourie. *Ned Hervormde Gemeente Bronkhorstspuit*. 1969.
- Na vyftig jaar I, 1917-1930. *Gedenkdalbum van die Teologiese Fakulteit*, 1967.
- Der südafrikanische Kirchenkampf in *Geschichte und Gegenwart in Apartheid unter Christen?* Bonn: Evangelische Notgemeinschaft in Deutschland. 1975.

Geskiedenis en kultuur

- Kerk, Afrikaner, toekoms. *Afrikanerkultuur: Fondament en vergesig*. Universiteit van Pretoria 1981. Boek van Fakulteit Lettere en Wysbegeerte onder redaksie van P G Nel.
- Verkenners van die voortrek. *Hou Koers*. 1988.
- 1835-1838. 'n Kort oorsig oor die aanloop tot die gelofte en die Slag van Bloedrivier. *Die Gelofte van 1838*. KITAL. 1988.
- Die volgende hoofstukke in *Verkennerlewe*, 'n Handboek vir Verkenners. Die Voortrekkers, 1985:
- Die Verkennerbelofte.
  - Die Voortrekkerwet.
  - Volksfeeste.

Die wet, belofte, grondslag en doelstellings.
Menseverhoudings.
Nasietrots.
Vergaderingsprosedure.

- (c) 'n Laaste paragraaf bied 'n oorsig oor lang reekse joernalistieke bydraes wat in verskeie koerante en rubrieke gepubliseer is:

Die Transvaler:

Geloftefees: Onrus oor verval. 17 Desember 1966.
Orreliste sondig met musiek. 8 April 1967.
Goeie werke is nie genoeg nie. 4 November 1967.
Geloftedag. 15 Desember 1967.
Gesprek of tirade. 24 Augustus 1968.
Bybel deur 'n bril. 14 September 1968.
'n Nugtere beskouing. 5 Oktober 1968.
Die tong is 'n vuur. 26 Oktober 1968.
Negatiewe kritiek. 15 November 1968.
Nuwe Bybelvertaling. 14 Desember 1968.
Vryheid van kommer. 4 Januarie 1969.
Een van die grotes. 25 Januarie 1969.
Beginsels in die Calvinistiese tradisie. 15 Februarie 1969.
Wêreldraad van Kerke se nuwe teologie. 8 Maart 1969.

Hoofstad:

Namens wie praat Beyers Naudé? 12 Mei 1972.
Omlyn standaarde. 19 Mei 1972.
Skakings: Nou voel ons dit self. 26 Mei 1972.
Nuusmedia is te negatief. 9 Junie 1972.
Volk het opgehou om te besin. 16 Junie 1972.
Ekonomiese antwoorde sonder vrae. 23 Junie 1972.
Vyfdae werkweek 'n sosiale probleem. 30 Junie 1972.
Gesproke woord word geringgeskat. 7 Julie 1972.
Min rose op die pad van 'n openbare figuur. 4 Augustus 1972.
Te veel energie word aan ambisie bestee. 11 Augustus 1972.
Evangeliëse of politiese verleentheid. 18 Augustus 1972.
Geregtelike eed is net 'n dooie letter. 25 Augustus 1972.

- Na reën is ekologiese kontras sterker. 1 September 1972.
Bullebakke met Christenverniss. 15 September 1972.
Tekort aan mannekrag op kultuurvlak. 22 September 1972.
Probleem van tekort aan leraars gaan in toekoms vererger. 20 Oktober 1972.
Hervorming net eg as dit voortduur. 27 Oktober 1972.
Geloof gee rigting aan eksamen as jeug met werklikheid kennis maak. 3 November 1972.
Geloof gee sterkte vir eksamen van die lewe. 1 Desember 1972.
Wat se soort Suid-Afrikaner is een wat sy Afrikanerskap verloën? 15 Desember 1972.
Koerante bly steeds beste kommunikasie-middel. 29 Desember 1972.
Pluimpie vir ons verkeersmanne. 5 Januarie 1973.
Terrorisme herhaling van barbarisme van vorige eeu. 12 Januarie 1973.
Hoe kan trekarbeid geregtig word? 2 Februarie 1973.
Dié praat deur kenners in pers hinder. 2 Maart 1973.
Kerk verander maar Woord bly dieselfde. 25 Maart 1973.
Om saam te bid en buite te skei is valsheid. 22 Junie 1973.
Wat gaan die uitwerking van die nuwe skooljaar wees? 6 Julie 1973.
Leiers se integriteit bewys 'n volk se moreel. 13 Julie 1973.
Berkhof eintlik 'n vyand. 20 Julie 1973.
God se bevel is: Bly onderdanig aan die owerheid. 27 Julie 1973.
Die juffie is 'n lus en 'n las vir baie. 3 Augustus 1973.
Predikante moet ou tale ken. 10 Augustus 1973.
Wat eintlik is die nuwe bedeling in rassebeleid? 17 Augustus 1973.
Die klem moet op bywoning, nie drag wees. 24 Augustus 1973.
WRK maak oorlog teen Suid-Afrika. 31 Augustus 1973.
Paasmaandag as vakansiedag moet waai. 7 September 1973.
Is skemas van USSALEP werklik nodig? 14 September 1973.
Iets meer as persensuur is dalk nodig? 5 Oktober 1973.
'n Held is net wat 'n volk van hom maak. 12 Oktober 1973.
Nuanse sê meer as naaktheid. 19 Oktober 1973.
Kerk kan ook 'n eie mening handhaaf. 26 Oktober 1973.
Stem altyd vir 'n eerbare leier. 2 November 1973.
Godsdienstige aanslag is Lenin-resep. 16 November 1973.
Kwajongens is allesbehalwe misdadigers. 23 November 1973.
Hoe raak dit hulle? 30 November 1973.
Evolusie: So sien ek dit. 7 Desember 1973.
Afrikaner se hart klop nie meer reg nie. 14 Desember 1973.

Wie die lig sien, is nie moedeloos. 21 Desember 1973.
Is só lang diensplig nie tydmors? 11 Januarie 1974.
Huweliksonthale raak eentonig. 18 Januarie 1974.
Niemand mag kla oor petrolkwessie. 25 Januarie 1974.
Skrywers, kerke in botsing. 1 Februarie 1974.
Kennis was vir my vermoeiend. 8 Februarie 1974.
Gode van drif en lus is afgode. 15 Februarie 1974.
Hoflikheid nie liberaal. 22 Februarie 1974.
Moraal, politiek bevraagteken. 1 Maart 1974.
Politiek het niks te doen met Woord. 8 Maart 1974.
Lukas Vischer sê niks nuuts. 15 Maart 1974.
WRK is ons lankal vyandiggesind. 22 Maart 1974.
Een Bybelversie laat vertalers ure lank swoeg. 5 April 1974.
Kollege by George is sonder gelyke. 26 April 1974.
Dank en waardering vir regering met Christelike geloof. 17 Mei 1974.
Hoe lyk dit of Afrikaners wil tou opgooi. 14 Junie 1974.
SA samelewing glo die oorsaak van neerlaag. 28 Junie 1974.
Mense moet verander, nie strukture. 12 Julie 1974.
Verlig en verkrampt is bloot politieke etikette. 19 Julie 1974.
So 'n kongres kan ons weerbaarheid net aftakel. 26 Julie 1974.
Eenheidskreet is hol hieronder. 23 Augustus 1974.
Kontak met immigrante bly steeds aangenaam. 30 Augustus 1974.
Vir sommige is dié mense helde. 5 September 1974.
Leraars behoort nog só te bid. 26 September 1974.
Ons moet bly veg teen euwels wat bedreig. 11 Oktober 1974.
Ondergraving van die instellings kan gevaarlik wees. 18 Oktober 1974.
Beoog my kollega 'n wit of bruin Suid-Afrika? 1 November 1974.
Veranderings is nie altyd uit die bose. 8 November 1974.
Negatiewe uitsprake kan nie beginsels wees. 15 November 1974.
Wat die posbus alles oplewer! 22 November 1974.
Dienaars word nou beroep. 29 November 1974.
Nederigheid 'n vereiste. 10 Januarie 1975.
Inmenging van buite bly 'n remskoen. 17 Januarie 1975.
SA buurskap verryk ons geestelik. 24 Januarie 1975.
Nuwe bundel vir beter kerksang. 7 Februarie 1975.
Outonomie se grense bepaal. 14 Februarie 1975.
Vrede is vir dié kerk iets uit die bose. 28 Februarie 1975.
Afsjakkery van bevreesde kiesers maak geen vriende. 14 Maart 1975.

Kerk is g'n gebou nie, maar mense. 4 April 1975.
Kerk kan hom nie van politiek losmaak. 11 April 1975.
Liberale denke deug nie. 21 Maart 1975.
'n Volk wat wil leef, sterf nie sommer nie. 18 April 1975.
Die gedans het my verstom. 25 April 1975.
Besadigheid het ontbreek. 2 Mei 1975.
Veelrassigheid spook hier. 9 Mei 1975.
Tug en troos van die Woord onontbeerlik. 23 Mei 1975.
Wat wou die broeders sien? 30 Mei 1975.
Subsidie rede vir vrees. 6 Junie 1975.
CI-verslag nodig. 20 Junie 1975.
Eie gewete belangrik. 27 Junie 1975.
Detente word misbruik. 4 Julie 1975.
Lewende kultuurskat nie meer daar. 18 Julie 1975.
Party skrywers gee aanstoot. 25 Julie 1975.
Lig hoed vir bewakers. 1 Augustus 1975.
Rhodesië slegs 'n deurgangspoort. 8 Augustus 1975.
Afrikaans verg werk. 22 Augustus 1975.
Onsekerheid kenmerk 20ste eeu. 29 Augustus 1975.
Kerk nie werktuig van politiek. 5 September 1975.
Broederskap in kerk eerste. 12 September 1975.
Register van verenigings sal ons baie help. 19 September 1975.
Kerk wil Duitse professor dwing om oor SA te lieg. 3 Oktober 1975.
'n Sagte woord werp die beste vrugte af. 10 Oktober 1975.
Kerspartye is onnodig. 17 Oktober 1975.
Smith genoeg rondgeruk. 24 Oktober 1975.
Onkruid op kerk se erf. 31 Oktober 1975.
Kerk, geloof en sport word misbruik. 7 November 1975.
Die begrippe nie oor een kam geskeer. 21 November 1975.
Sending word rewolusie. 28 November 1975.
Groot krag in gebed. 12 Desember 1975.
Bly oor roering in onderwys. 5 Desember 1975.
Geloof: Laat lakses links. 19 Desember 1975.
Verander TV-kyktye! 9 Januarie 1976.
In ons koerante, op ons kampsusse.... 16 Januarie 1976.
Reuse taak lê voor. 23 Januarie 1976.
Kleuterskole neem nuwe plek in. 30 Januarie 1976.
Ons staan saam, al is ons alleen. 13 Februarie 1976.

Onderwys hét status. 20 Februarie 1976.
Barbarisme vloeï voort uit chaos. 27 Februarie 1976.
Opdriksels se vlug dui op ernstige tye. 5 Maart 1976.
Kry prioriteite eers reg. 12 Maart 1976.
Gesprekke pynig. 19 Maart 1976.
WRK-involed spreek uit skolebesluit. 26 Maart 1976.
Dis 'n profetiese stem. 2 April 1976.
Jan se sorge is ons s'n. 9 April 1976.
Pase word vakansiedae. 15 April 1976.
Die waarheid word erken. 7 Mei 1976.
Nazi-ondiens beklemtoon. 21 Mei 1976.
Aparte aanbidding vir Hervormer. 14 Mei 1976.
Lekkering om die draai! 4 Junie 1976.
Kunsmatigheid is hier dodelik. 11 Junie 1976.
Sondagflik en vryheid. 18 Junie 1976.
Anti-orde is die taal van Afrika. 25 Junie 1976.
Sy amp praat altyd saam. 2 Julie 1976.
Stoot die muti dan ook maar! 9 Julie 1976.
Die stryd word feller. 23 Julie 1976.
Vat hierdie parasiete vas. 30 Julie 1976.
Dinge gaan verander. 13 Augustus 1976.
GES het teleurgestel. 20 Augustus 1976.
Net een bron vir reg en verkeerd. 3 September 1976.
Munte verlig die nood. 10 September 1976.
Kerkeenheid: Besin eers. 17 September 1976.
WRK 'n Frankenstein. 24 September 1976.
Moeilik, maar ons moet. 1 Oktober 1976.
'n Onhoudbare situasie. 8 Oktober 1976.
Spaarsaamheid is g'n straf. 15 Oktober 1976.
Los tog die funksies. 22 Oktober 1976.
Dié werklikhede verskil. 29 Oktober 1976.
VSA beslis wyl Weste toekyk. 5 November 1976.
Nugter denke is nodig. 12 November 1976.
Vakansies is nodig. 19 November 1976.
Vriend, volk; dieselfde vriendskap. 26 November 1976.
Ons erfenis is groot. 3 Desember 1976.
Dit is geweldige woorde wat ons herhaal. 10 Desember 1976.
Veralgemening bly gevaarlik. 14 Januarie 1977.

Deur hard te werk, dien jy jou Skepper. 21 Januarie 1977.
Reg en billikheid – net vir naïewes? 28 Januarie 1977.
Ons het nie aanspraak op roeping. 4 Februarie 1977.
Vriendelike dorpenaars – my mense. 11 Februarie 1977.
Bybelvertalings vandag spanwerk. 18 Februarie 1977.

Dagbreek en Landstem

Kerk en owerheid. Oktober 1967.
Sabbatsviering. Januarie 1968.

Literatuurverwysings

- Oberholzer, J P, 1969. Die kerk in die staatkundig-kulturele vlak van die volkslewe.
HTS 25/3 & 4, 219-228.
- 1976. Notule van die Algemene Kerkvergadering. Pretoria: NHKA.
  - 1979. Notule van die Algemene Kerkvergadering. Pretoria: NHKA.
  - 1983. Notule van die Algemene Kerkvergadering. Pretoria: NHKA.
  - 1986. Notule van die Algemene Kerkvergadering. Pretoria: NHKA.
  - 1987. Herinneringe. Pretoria: NHKA.
  - 1989. Notule van die Algemene Kerkvergadering. Pretoria: NHKA.
  - 1991. Onderhoud gevoer in Teologiegebou, Universiteit van Pretoria.